

Zoektocht naar voorouders kan uitgroeien tot familiegeschiedenis

Erik De Smet

De zoektocht naar onze eigen voorouders is van alle tijden, maar de laatste jaren kende het genealogische onderzoek in ons landje een ongemeen hoge vlucht. Archieven worden druk bezocht en ook computer en internet brachten de familiekunde in een stroomversnelling. Er zijn zowaar zelfs stamreünies! Familiekunde blijkt een populaire tak van de historische wetenschap, toegankelijk voor iedereen.

't Zit in de familie

Het echte werk van de familievorser gebeurt nog steeds in het archief, hier het rijksarchief in Leuven. © Elisabeth Bayley

WAT IS de aantrekkingskracht van het zoeken naar je voorouders? Jan Vanderhaeghe, directeur van het Nationaal VVF-Centrum voor Familiegeschiedenis, wil eerst een misverstand uit de wereld helpen. „Genealogie is slechts een naakte opsomming van gegevens over verwanten en voorouders van een individu. Wij promoten en spreken liever van familiegeschiedenis. Doel is door historisch snuffelwerk een persoon 'aan te kleden'. Wat was hun beroep? Waar woonden zij? Welke akkers hadden ze gepacht? Hoeveel kinderen werden in het gezin geboren? Het is dus niet per se de bedoeling om zo ver mogelijk op de trappen van de geschiedenis te geraken. Je laat dan vaak het meest interessante links liggen, het verhaal van de mensen zelf.”

Anders dan soms gedacht begint de eerste stap thuis. Welke herinneringen leven er? Was al iemand bezig met onderzoek? Zijn er doodsbrieven, bidprentjes en dergelijke bewaard, waarin we al veel gegevens vinden? Jan Vanderhaeghe: „Met deze wetenschap kun je naar een van onze centra voor familiegeschiedenis trekken. Misschien is veel werk al gedaan. Soms gebeurt het dat hier iemand binnenstapt en in één namiddag tijd zowat zijn hele familiegeschiedenis kan uitvlooien. Indien niet, dan begint hier vaak een boeiende hobby.”

Een belangrijke bron voor de familiegeschiedenis zijn de registers van de burgerlijke stand. Aan de hand hiervan kan de familievorser snel opklimmen tot het jaar 1796. In dat jaar voerde het Franse bestuur in ons land immers in alle gemeenten de burgerlijke stand

in. De registers die de overheid niet meer gebruikt, zijn vandaag te vinden in rijks- en stadsarchieven. Een andere bron zijn de kiezerslijsten, waarin ook beroep en adres staan vermeld. Het centrum beschikt over 95 procent van alle Belgische kiezerslijsten.

Kerkklattin

Jan Vanderhaeghe: „Wat betreft de periode vóór 1796 zijn we haast uitsluitend aangewezen op kerkelijke archieven, meer bepaald op de parochieregisters met doopsels, huwelijken en begrafenissen. De oudste exemplaren dateren van omstreeks 1600. Deze registers bevinden zich vandaag in de rijksarchieven, maar vele van deze bronnen zijn door vrijwilligers bewerkt. Je moet wat kerkklattin kennen en oud schrift kunnen le-

zen. Ons centrum beschikt over deze bewerkingen.”

Kerkelijke archieven zijn goudmijnen voor familievorsers. Vanderhaeghe verduidelijkt: „Tijdens het Ancien Régime was de Kerk rijk. In oude rekeningen kun je terugvinden aan wie en tegen welk bedrag ze haar gronden verpachtte. Verbouwingen aan kerken lieten ook rekeningen na, waarin vermeld staat wat aan wie werd betaald, welk beroep die persoon uitoefende, waar hij woonde. De kerkrekeningen van Moorslede – dat ik persoonlijk goed ken – gaan terug tot 1490! Bijzonder zijn de kaartenboeken van de abdijen, met daarin prachtige tekeningen van hun bezittingen. Soms vind je er het huis van je voorouders terug.” We moeten een onderscheid maken, zo leren we in het centrum, tussen vier vormen. In de zogeheten stamreeksen vind je

voorouders met dezelfde naam. Een kwartierstaat brengt de basisgegevens van alle voorouders in beeld, bijvoorbeeld zestien betovergrootouders. Volgt de uitgewerkte genealogie en ten slotte het te boek stellen van de hele familiegeschiedenis.

Al meer dan 2.200 van dergelijke geschiedenissen werden gepubliceerd, haast altijd in eigen beheer. In de rekken treffen we het hele verhaal aan van bijvoorbeeld de families Arts, Haverbeke en Verberckmoes. Laatstgenoemde familie organiseert, zo vernemen we elders, deze maand zowaar een stamreünie in het provinciaal domein van Puyenbroeck, niet ver van de bakermat van de familie, wier sporen terug te vinden zijn tot 1295. Sommige familievorsers slagen er wonderwel in om tot de twaalfde eeuw op te klimmen en heel wat wetenswaardigheden over hun 'stam' terug te vinden. En dat hoeven geen bekende figuren te zijn. Ook over de eenvoudige mens van toen blijkt heel wat materiaal terug te vinden.

Computer

In de leeszaal van het centrum ronken batterijen computers. De bliksemsnelle ontwikkeling van de informatica, ook in het familie-kundige onderzoek, stelde de vorsers in staat om authentieke bronnen met veel minder tijdrovende en dure verplaatsingen te lokaliseren en te raadplegen. Veelvormige gegevensbanken wijzen snel de weg waar zich de gezochte bronnen vinden.

De directeur/familievorser is kritisch. „De computer is een handig instrument, maar opgepast. Je dreigt andermans fouten klakkeloos over te nemen. De echte genealoog is het aan zichzelf verplicht zelf de archieven in te duiken. Het contact met de bronnen is immers onvervangbaar. Daar pas proef je de ware smaak van het historische werk.”

En wat als je uitgeschreven bent? Jan Vanderhaeghe: „Genealogen wier werk erop zit, hebben de microbe meestal voor altijd te pakken. Ze leggen zich toe op bijvoorbeeld het bewerken van bronnenmateriaal uit hun streek of op een bepaald domein. Ikzelf verdiepte me in de problematiek van de vondelingen. Alleen al de stad Antwerpen telde in de achttiende eeuw zowat 13.000 vondelingen. Loopt in het geval van een vondeling de weg van je familie dood? Ja en nee. Ook dat feit is voer voor familiegeschiedenis.”

Nationaal Centrum voor Familiegeschiedenis, Van Heybeekstraat 3, 2170 Merkssem, telefoon 03/646.99.88. Open op woensdag (12 tot 19 uur), donderdag (10 tot 18 uur) en zaterdag (13 tot 18 uur). Provinciaal Centrum voor Familiegeschiedenis, Kanunnik Colensstraat 6, 8400 Oostende, telefoon 059/80.93.44. Provinciaal Centrum voor Familiegeschiedenis, Brusselsesteenweg 393, 9090 Melle, telefoon 09/252.26.47. Website van de vereniging: www.svfvf.be. Een lidmaatschap kost 32 euro, een dagbezoek 4 euro. In het nationaal centrum kunt u terecht voor opzoekingen (ook van bidprentjes, doods-brieven en krantenknipsels), introducties, lessen en geleide bezoeken. De VVF geeft ook een lijvig tijdschrift uit met maandelijks heel wat artikelen over het genre.